

Ηθική. Περιοδικό φιλοσοφίας

Αρ. 15 (2022)

Κατανάλωση κρέατος σκύλου: μια εργαλειοποίηση των ζώων από τον ρατσιστικό λόγο

Χρύσανθος Κωνσταντίνου

doi: [10.12681/ethiki.30743](https://doi.org/10.12681/ethiki.30743)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κωνσταντίνου Χ. (2022). Κατανάλωση κρέατος σκύλου: μια εργαλειοποίηση των ζώων από τον ρατσιστικό λόγο. *Ηθική. Περιοδικό φιλοσοφίας*, (15), 148-152. <https://doi.org/10.12681/ethiki.30743>

Κατανάλωση κρέατος σκύλου: μια εργαλειοποίηση των ζώων από τον ρατσιστικό λόγο

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Περίληψη: Το παρόν άρθρο έχει ως σκοπό να πραγματευθεί μια διάχυτη άποψη, σύμφωνα με την οποία οι Πακιστανοί καταναλώνουν κρέας σκύλου. Στην αρχή θα αναφερθεί πού εντοπίζονται τέτοιες πληροφορίες και ποια η εγκυρότητά τους. Στη συνέχεια, θα εξεταστεί αν όντως οι Πακιστανοί συνηθίζουν να τρέφονται με κρέας σκύλου και τι μπορεί να σημαίνει μια επίκληση στην κουλτούρα τους. Στα παραπάνω τίθεται το ζήτημα του πολιτισμικού ρατσισμού και της εργαλειοποίησης των σκύλων, ενάντια στους Πακιστανούς. Τέλος, θα ασκηθεί κριτική στην ανθρωποκεντρική οπτική που θεωρεί ότι ορισμένα ζώα, όπως οι σκύλοι, έχουν μεγαλύτερη αξία σε σχέση με τα υπόλοιπα.

Λέξεις-κλειδιά: : Ανθρωποκεντρισμός; Μέσα μαζικής ενημέρωσης; Πακιστανοί; Ρατσισμός; Σκύλοι

Ευρέως διαδεδομένη είναι η πεποίθηση ότι οι Πακιστανοί (ή οι Αφγανοί) καταναλώνουν κρέας σκύλου. Στο πρώτο μέρος θα εξεταστεί η εγκυρότητα του περιεχομένου αυτής της πεποίθησης και στο δεύτερο αν η κατανάλωση κρέατος σκύλου είναι ηθικά μεμπτή.

Αρχικά, η αναφορά τέτοιων περιστατικών εντοπίζεται σε ιστοσελίδες, στις οποίες δεν εμφανίζεται όνομα συντάκτη και κάποιο αποδεικτικό στοιχείο. Μάλιστα, χαρακτηριστική είναι η χρήση συναισθηματικά φορτισμένου λεξιλογίου, για παράδειγμα λέξεις όπως «σοκ», «αίσχος», «φρίκη» και «ανατριχίλα». Τέτοια περιστατικά

έχουν προβληθεί και σε δελτία ειδήσεων. Σε κανάλι της περιφέρειας προβλήθηκε η είδηση ότι τρεις Αφγανοί ζήτησαν από φούρναρη να τους ψήσει κρέας σκύλου με πατάτες.¹ Σε αυτό το ρεπορτάζ δεν υπάρχει κάποιο αποδεικτικό στοιχείο, ούτε μαρτυρία του φούρναρη. Στην αρχή, ιδίως, η δημοσιογράφος αναφέρει «Ποιος ξέρει τι άλλο θα ακούσουμε να συμβαίνει από τους μετανάστες», μια δήλωση με ρατσιστικό περιεχόμενο. Θα έλεγε κανείς ότι τα παραπάνω είναι “fake news”.

Σε δελτίο ειδήσεων γνωστού καναλιού προβλήθηκε η είδηση για καταγγελίες κατοίκων στο Μενίδι, οι οποίοι υποστήριζαν ότι οι Πακιστανοί γείτονές τους έσφαζαν σκυλιά για να τα φάνε.² Ιδιαίτερα, κατά την έφοδο της αστυνομίας, στον χώρο διαμονής των Πακιστανών βρέθηκε ένα ψυγείο με κομμάτια κρέατος και κόκκαλα, τα οποία, σύμφωνα με τους κατοίκους, ανήκαν σε σκύλους. Το ρεπορτάζ καταλήγει αναφέροντας ότι «τα δείγματα έχουν σταλεί στα εργαστήρια, προκειμένου να διαπιστωθεί αν όντως πρόκειται για κρέας σκύλου». Επομένως, πρόκειται για ένα ρεπορτάζ που εικάζει ότι οι συγκεκριμένοι Πακιστανοί έτρωγαν σκύλους. Είναι, όμως, δεοντολογικό τα ρεπορτάζ να κάνουν εικασίες για ένα γεγονός και να ενισχύουν τον ρατσισμό τόσο με το περιεχόμενο όσο και με τον τρόπο παρουσίασής τους; Απόδειξη αυτής της ενίσχυσης αποτελούν τα σχόλια κάτω από το βίντεο, που στρέφονται ενάντια στους «ξένους». Σε αυτό το σημείο, αξίζει να αναφερθεί ότι, σε περιστατικά που αφορούν μια αρνητική συμπεριφορά κάποιων «ξένων» προς τα ζώα, είναι πιθανό η εστίαση να γίνει στην εθνικότητα του δράστη παρά στην ίδια την πράξη. Με αυτόν τον τρόπο, αναδεικνύεται κυρίως μια διάθεση στοχοποίησης του «άλλου», παρά υπεράσπισης του ζώου, γεγονός που παραπέμπει σε ένα επιφανειακό ενδιαφέρον. Εν τέλει, στην ιστοσελίδα του ίδιου καναλιού βρίσκεται ένα κείμενο, στο τέλος του οποίου γράφεται «Τελικά, μετά από σχετικές έρευνες, οι ειδικοί διαπίστωσαν ότι το κρέας ανήκε σε χόιρο με 100% γενετική αντιστοιχία».³ Από τα παραπάνω παρατηρείται ότι τα δικαιώματα των ζώων, και συγκεκριμένα των σκύλων, εργαλειοποιούνται ενάντια στον «ξένο» μέσω της επιπόνησης “fake news” ή μέσω εικασιών για

ένα γεγονός.

Συνηθίζουν, όμως, οι Πακιστανοί⁴ να τρώνε σκύλους; Δεν είναι δυνατό να υποστηριχθεί κάτι τέτοιο, ειδικά από τη στιγμή που η κατανάλωση κρέατος σκύλου είναι απαγορευμένη στο Πακιστάν.⁵ Το επιχείρημα, αυτών που στρέφονται κατά των Πακιστανών, είναι ότι η κατανάλωση σκύλων είναι στην κουλτούρα τους. Γενικότερα, μπορεί να παρατηρηθεί ότι, στην περίπτωση κακοποίησης ενός σκύλου από έναν Έλληνα, είναι πιθανό να θεωρηθεί ότι αυτή του η συμπεριφορά πηγάζει από μια διαταραγμένη ψυχολογία ή έλλειψη παιδείας. Όμως, αν ο σκύλος κακοποιηθεί από έναν «ξένο», είναι εφικτό να θεωρηθεί ότι αυτή η πράξη είναι μέρος της κουλτούρας του, άρα να γενικευθεί και στους υπόλοιπους «ξένους». Αυτή η διατύπωση εντάσσεται στο πλαίσιο του πολιτισμικού ρατσισμού, σύμφωνα με τον οποίο κάθε λαός έχει τη δική του κουλτούρα και η κουλτούρα κάποιων λαών θεωρείται επικίνδυνη. Ο λόγος που θεωρείται επικίνδυνη είναι είτε επειδή περιλαμβάνει επικίνδυνες πρακτικές είτε επειδή δύναται να αλλοιώσει μία άλλη κουλτούρα. Βέβαια, σημαντική είναι η ερώτηση σύμφωνα με ποια του ματιά μια κουλτούρα είναι επικίνδυνη.

Σε κάθε περίπτωση, όμως, η φράση «είναι στην κουλτούρα τους» είναι προβληματική. Η κουλτούρα δεν είναι κάτι συμπαγές, που περιλαμβάνει σταθερά χαρακτηριστικά αναλλοίωτα στον χρόνο και την οποία μοιράζονται πανομοιότυπα άτομα.⁶ Οι διάφοροι πληθυσμοί βρίσκονται σε συνεχή επαφή μεταξύ τους και ο κάθε πληθυσμός περιλαμβάνει πλήθος διαφορετικών ατόμων. Η επικέντρωση στην εθνικότητα αποκρύπτει παράγοντες διαμόρφωσης ταυτότητας, όπως το φύλο, η τάξη, ο σεξουαλικός προσανατολισμός και οι θρησκευτικές πεποιθήσεις. Λαμβάνοντας υπόψη αυτήν την ποικιλία, αντιλαμβανόμαστε ότι η κουλτούρα είναι μια διαδικασία υπό διαπραγμάτευση, δεν είναι κάτι παγιωμένο αλλά ρευστό -και για αυτό ο ορισμός της εκάστοτε κουλτούρας, ή ακόμα και της ίδιας της έννοιας «κουλτούρα», εμπεριέχει διαμάχες και σχέσεις εξουσίας.⁷ Για παράδειγμα, η ανθρωπολόγος Alison Lever τονίζει ότι οι επιτόπιες έρευνες που είχαν λάβει χώρα στην Ισπανία, την περίοδο της δικτατορίας του

Francisco Franco, παρουσιάζαν ως «ισπανική» κουλτούρα τις απόψεις του φρανκικού καθεστώτος.⁸ Αυτό συνέβαινε διότι το καθεστώς του Franco είχε τη δύναμη να ορίσει μια δήθεν συμπαγή «ισπανική» κουλτούρα, και ας μην ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα. Με βάση τα παραπάνω, το Πακιστάν δεν είναι ένα περιχαρακωμένο και απομονωμένο μέρος, δίχως επαφή με άλλους πληθυσμούς, και δεν διαθέτει τη δική του μοναδική «πακιστανική» κουλτούρα —την οποία μοιράζονται οι Πακιστανοί. Υπάρχουν εκατομμύρια Πακιστανοί διαφορετικοί μεταξύ τους. Ένας Έλληνας μπορεί να έχει περισσότερα κοινά με έναν Πακιστανό, παρά με έναν άλλο Έλληνα.

Παρατηρείται ότι υπάρχει μια εναντίωση στην κατανάλωση σκύλων, ενώ δεν συμβαίνει κάτι ανάλογο στην κατανάλωση, λόγου χάριν, χοίρου. Η αιτία αυτού του φαινομένου οφείλεται και στην αντίληψη ότι ο άνθρωπος διαθέτει περισσότερα κοινά με τον σκύλο παρά με κάποιο άλλο ζώο, γνωστή, άλλωστε, είναι η έκφραση «Είναι ο καλύτερος φίλος του ανθρώπου». Να τονιστεί ότι αυτήν την αντίληψη δεν τη μοιράζονται όλοι οι άνθρωποι και ούτε οι σκύλοι είναι μια μάζα με αδιαφοροποίητα χαρακτηριστικά. Έτσι, λοιπόν, δεν γίνεται να υποστηριχθεί με ασφάλεια ότι οι άνθρωποι είναι πιο κοντά με τους σκύλους σε σχέση με τα υπόλοιπα ζώα. Η ιεράρχηση των ζώων με κριτήρια, όπως η ομοιότητα, έστω και φαντασική, με τον άνθρωπο ή η αποκόμιση κάποιου οφέλους, για παράδειγμα η συντροφιά, ονομάζεται ανθρωποκεντρισμός. Το πρόβλημα με τον ανθρωποκεντρισμό έγκειται στο ότι μπορεί να αποτελέσει πηγή αδικίας για τους οργανισμούς που δεν θεωρούνται ότι μοιάζουν στον άνθρωπο ή από τους οποίους ο άνθρωπος δεν αποκτά κάποια οφέλη. Προκειμένου να ξεπεραστεί ο ανθρωποκεντρισμός, θα πρέπει τα υπόλοιπα ζώα να θεωρούνται ισάξια με τους σκύλους, για αυτό και η οργή θα πρέπει να εκφράζεται για κάθε ζώο που θανατώνεται για να καταναλωθεί ή να μην εκφράζεται για κανένα. Συνεπώς, ακόμα και στην περίπτωση που όντως συνήθιζε ένα μεγάλο μέρος των Πακιστανών να τρέφεται με σκύλους, αυτό δεν θα έπρεπε να προκαλεί αποτροπιασμό. Ακόμη, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι η κατανάλωση σκύλων εξυπηρετεί τουλάχιστον έναν ζωτικό σκοπό, τη στιγμή που υπάρχουν πολλές

άλλες περιπτώσεις κακοποίησης σκύλων δίχως κάποιο ζωτικό σκοπό και, παρά ταύτα, δεν υπάρχουν αξιοπρόσεκτες αντιδράσεις. Τέτοιες περιπτώσεις είναι οι κυνοδρομίες, τα τσίρκο, τα καλλιστεία σκύλων και οι σκύλοι της αστυνομίας και του στρατού.

Ολοκληρώνοντας, δεν είναι λίγες οι φορές που η σχέση των «ξένων» με τα ζώα ερμηνεύεται με έναν προκατειλημμένο τρόπο, με αποτέλεσμα να τους αποδίδονται χαρακτηρισμοί όπως «απολίτιστοι» ή «βάρβαροι». Τέτοιοι χαρακτηρισμοί δεν είναι πολιτικά ουδέτεροι και μπορούν να συνδράμουν στη νομιμοποίηση μιας άρνησης υποδοχής τους και μιας παρεμβατικής πολιτικής στο εσωτερικό της χώρας τους, στο πλαίσιο μιας μεταποικιοκρατικής συνθήκης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. <https://www.youtube.com/watch?v=41xaWtev0hU>
2. Βλ. <https://www.youtube.com/watch?v=DTwyTwKs9I0>
3. <https://www.star.gr/eidiseis/ellada/354049/apokleistiko-star-anatrixila-sto-menid-esfazan-skylia-gia-na-ta-fane>
4. Στο εξής θα γίνει αναφορά μόνο στους Πακιστανούς, διότι κυρίως σε αυτούς προσάπτονται οι κατηγορίες.
5. Mairaj Akhter, "Two butchers arrested in Karachi for selling dog meat", *Dawn*, Μάρτιος 2, 2015, <https://www.dawn.com/news/1166896>
6. Susan Wright, "Η πολιτικοποίηση της κουλτούρας," μτφρ. Μ. Μιχαηλίδου, στο *Ανθρωπολογία, κουλτούρα και πολιτική*, επιμ. Χ. Δερμεντζόπουλος – Μ. Σπυριδάκης (Αθήνα: Μεταίχμιο, 2004), 80.
7. Wright, "Η πολιτικοποίηση της κουλτούρας," 86.
8. Alison Lever, "Honour as a Red Herring," *Critique of Anthropology* 6, no. 3 (December 1986): 81-106.